

Otec zakladatel

V letošním roce uplynulo 165 let od narození (a 101 rok od smrti) prvního ředitele C & K české státní průmyslové školy v Plzni inženýra Vincence Šimerky. Ředitel plzeňské vyšší reálné školy František Částek, přítel Jana Evangelisty Purkyně a několik roků také Šimerkův nadřízený, charakterizoval Šimerkův význam slovy: „Vincenc Šimerka stvořil první českou průmyslovou školu v Plzni, ba lépe řečeno, sám byl první naší technickou školou“. Tato charakteristika naznačuje, že příspěvek Vincence (či jak se sám psal, aby připomněl své češství, Čěnka) Šimerky k české technice byl hlubší, než přínos „pouhého“ ředitele školy.

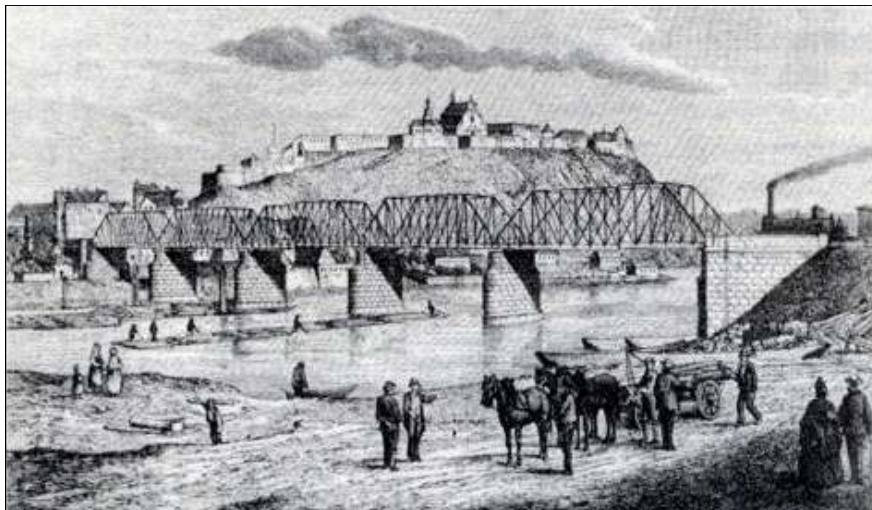
Šimerka se narodil 20. ledna 1843 ve Vysokém Veselí u Nového Bydžova. Vztah k technickým vědám mu zřejmě daly do vínku sudičky u kolébky, neboť ta stála ve stejné světnici, kde se roku 1819 narodil jeho strýc Václav, kněz, matematik, fyzik a filozof. Otec Jan byl mlynářem, tedy mužem, který se musel dobře vyznat nejen v řemesle mlynářském, ale také sekernickém (stavba a opravy dřevěných mechanismů) a musel rozumět i vodnímu hospodářství.

V pozadí pozdějších studií mladého Vincence stálo nejen nadání, ale také vážný úraz, který utrpěl v raném dětství (dědeček jej nosil po mlýně na rukou, upadl a vážně poranil sebe i vnuka). Navzdory dobrému ošetření nemohl Vincenc zastat namáhavou práci, byť měl o ni zájem. Vytrvalost a vůle v něm podpořil i pobyt na tzv. handlu, kdy se měl naučit německy. Ústrky a nevlídnost, kterých se mu zde dostalo, však dokázal překonat a ve studiu na reálkách v Hradci Králové a v Liberci a na pražské polytechnice vynikal později jako jeden z nejlepších studentů. Po absolvování strojnického odboru na pražské polytechnice (1866) nastoupil do železničních dílen v České Třebové a ve věku 25 let přišel s výborným vysvědčením jako suplent na vyšší reálnou školu v Plzni. Od ředitele Částka si vysloužil pochvalu v té době mimořádnou, že totiž „*příjemný způsob vyučování, jakož i píli a nevšední takt v zacházení s mládeží projevil*“. V roce 1869 byl c. k. zkušební komisí pro učitele reálek v Praze „*approbován z matematiky a deskriptivy pro české i německé vyšší školy reálné*“.

Výborné výsledky vedly k nabídce místa inženýra asistenta na pražské technice. Šimerka však odmítl. Vzhledem k tomu, že brzy nastoupil do ústředních dílen dráhy císaře Františka Josefa, by se zdálo, že dal moudře před učebnami přednost praxi, leč podle vzpomínek jeho dcery Jarmily za tím hledejme spíše ženu. V Plzni, kde se zúčastňoval i společenského života (zpíval ve sboru) a doufal v definitivu, poznal i svoji budoucí choť Marii – Šimerkův portrét kreslený uhlím její rukou visí dodnes v ředitelně plzeňské průmyslovky... Nicméně Šimerka přece Plzeň opustil a odešel do Gmündu. Během tohoto působení složil v roce 1872 před komisí ve Vídni strojvůdcovské zkoušky. Po čtyřech letech byl povolán do pražských dílen státní dráhy a byl pověřen jejich vedením. Tady začíná velmi zajímavá etapa jeho života. Vedle práce v dílnách státní dráhy se totiž v rámci privátní praxe věnoval pozoruhodným projektům, z nichž bývá nejčastěji připomínán výpočet původní konstrukce železničního mostu přes Vltavu ze Smíchova na Vyšehrad (viz obr.) a výpočet konstrukce krovu a stropu pražského Národního divadla, což prý sám pokládal za jednu z nejobtížnějších úloh. Nedosti na tom; Šimerka se vedle práce na technických projektech učil anglicky, francouzsky a vlastní metodou i maďarsky.

V roce 1877 odešel do Plzně, aby se tu vrátil k pedagogické práci. Byl jmenován c. k. professorem pro matematiku a deskriptivu, subsidiárně také pro mechaniku na německé průmyslovce (v r. 1884 se stal přednostou strojnického oddělení) a věnoval se myšlence zřízení české průmyslové školy. Společnou prací několika zainteresovaných, mezi nimiž kromě Šimerky byli i školský referent města dr. V. Peták, redaktor Ignác Schiebl a někteří členové plzeňské obchodní komory, se podařilo prosadit otevření české průmyslovky v roce 1885. „Nejvyšším rozhodnutím Jeho Veličenstva ze dne 11. března 1885 a vynesení vys. ministerstva vyučování ze dne 20. března téhož roku zřízena byla c. k. česká průmyslová škola v Plzni a za správce jejího povolán V. Šimerka, jemuž uloženo, aby vše obstaral tak, by počátkem šk. roku 1885-86 mohlo býti zahájeno vyučování“.

Přes značnou podporu nebyla však zřízena škola rovnocenná s německým ústavem, ale pouze škola mistrovská a k ní připojena průmyslová škola pokračovací. Ani vlastní budovu škola

neměla, sídlila v dosud stojícím činžovním domě v ulici V Šipce č. 13, částečně adaptovaném pro tyto účely (vlastní budovy se škola dočkala v roce 1893 v dnešní Tylově ulici). Citelně chyběly školní dílny. „Nabídnutí slavné tělocvičné jednoty 'Sokol', že se žáci mohou v místnostech její bezplatně v tělocviku účastnit, bylo s díkem přijato; a mnozí žáci použili ochoty té ku cvičbě za patřičného dozoru“.

Šimerka se postaral o propagaci, jím rozesílaný materiál obsahoval pojednání o situaci, která nastala v řemeslné výrobě po zrušení cechovního zřízení, a zdůvodňoval potřebu vyššího vzdělání na průmyslových školách. Tuto důležitost prezentoval ředitel i ve svých přednáškách u příležitosti otevření školy. „Zápis žáků do I. kursu nově zařízeného ústavu děl se od 12. do 15. října 1885, i přihlásilo se jich celkem 49; a sice do oddělení strojnického 26, do oddělení stavitelského 22, mimořádný 1.“ Jak vyplývá z dobových materiálů (zde I. roční zpráva), měla škola dvě oddělení a na jejím řediteli bylo později chváleno, že nenadřžoval svému oboru. Škola se utěšeně rozvíjela, bylo povoleno zřizování paralelek a velkým úspěchem bylo v r. 1902 otevření vyšší školy strojnické. Šimerka, který odolal lákavé nabídce vést pražskou průmyslovku (dnešní SPŠS v Betlémské ul.), byl činný nejen jako ředitel a učitel, ale také jako zkušební komisař, organizátor a autor odborných spisů. Napsal *Technickou mechaniku*, *Elemente der Festigkeitslehre* a další pojednání, ale nejznámější jsou jeho *Parní kotle* (dř. kotly) a stroje, které se dočkaly mnoha vydání a překladů. Zdánlivě útlý spisek je překvapivě bohatý, nabitý fakty (dědictví pozitivismu?), podává v úvodu jasný výklad termomechaniky a formuje i českou technickou terminologii. Je odborně i metodicky poučný dodnes (četl jsem jej, neopisují...).

V. Šimerka byl několikrát zvolen předsedou spolku techniků v Plzni a byl předsedou či významným členem dalších organizací, úřadů a komisí. Byl současně soudním znalcem i členem obecního zastupitelstva (od r. 1896). Nejvyšším rozhodnutím Jeho Veličenstva ze dne 30. listopadu 1898 mu byl propůjčen titul c. k. vládního rady a v příštích letech se dočkal i dalších vyznamenání. Penzionován byl teprve na základě své druhé žádosti na podzim 1904 (jeho místo zaujal dr. Josef Lhota, profesor c. k. státní průmyslové školy v Praze). Byl nadále veřejně činný, podporoval i plzeňské divadlo, leč nebylo mu dopřáno už mnoho času, zemřel

11. března 1907. Zmíněný I. Schiebl přirovnal Šimerkovu činnost k rannímu úsvitu, který rozehnal temnoty, v nichž tonulo české odborné školství. Doufejme, že se po stu letech opět nestahují mraky.

Použito:

SKŘIVÁNKOVÁ-ŠIMERKOVÁ, J. Vládní rada inž. Vincenc Šimerka, budovatel a první ředitel české státní prům. školy v Plzni. *Plzeňsko XIV*, 1932, s. 66-70.

SPĚVÁČEK, V. U zrodu české průmyslovky. (O významné postavě plzeňského školství). *Pravda (Plzeň)*, 49, 1968, č. 50, 28.2.

První roční zpráva cís. král. české průmyslové školy státní v Plzni. Plzeň : tiskem I. Schiebla, nákladem ústavu, 1886.

Dvacátá roční zpráva cís. král. české průmyslové školy státní v Plzni. Plzeň : národní knihtiskárna J. R. Porta, nákladem ústavu, 1905.

Josef Gruber

Publikováno ve Zpravodaji SPŠ strojnické, Plzeň v září 2008.